

Projev Tomáše Novotného u příležitosti jeho zvolení předsedou S.V.U. Mánes

Valné shromáždění spolku 19. 4. 2011.

Vážení přátelé,

Je to docela zajímavý paradox. Před rokem jsem odstupoval z funkce místopředsedy. Se sebekritikou sice, avšak s úlevou, že už mám odpracováno... Během toho roku se nestalo nic tak pozoruhodného, co by mělo změnit můj názor. Přesto jsem tady před vámi a ucházím se o funkci předsedy. Ve světle současných politických šarád a rošád to musí být podezřelé. Není to ale tak složité. Zpytoval jsem svědomí a svoji stupňující se nespokojenost se současným Mánesem, nechtěl házet na jiné. Zejména ne na odstupujícího předsedu spolku, Jiřího Kotalíka, který Mánes vedl s přestávkou ve dvou údobích, obou pro Mánes velice složitých. Poprvé přišel spolek o naději navrácení domu, podruhé o všechny peníze. Volali jsme vždycky po osobnosti v čele, měli jsme ji v osobě rektora AVU, avšak nedokázali mu, až na výjimky, jeho práci nikterak ulehčit. Nedovedu si představit tlaky, kterým je vystavován každodenně v našem pragmatickém světě rektor výtvarné školy, dovedu si však představit jak málo času a sil zbývá rektorovi na vlastní práci, která z něj onu osobnost dělá především, a kolik času zbývá na práci pro spolek. Proto je třeba opravdu silně poděkovat odstupujícímu předsedovi a doufat, že mu nějaké síly zbudou na odbornou práci kunsthistorika, kterou v Mánesu budeme, alespoň doufám, ještě potřebovat.

Dalším, často opakovaným požadavkem, ovšem historicky podloženým, bývá profese předsedy. Často bývá vzýván architekt, ve vašich očích zřejmě hybrid humanitních a technologických oborů. Šéf konceptu díla, které realizuje mnoho profesí, se schopností syntézy, se schopností vnést do činnosti a práce určitou soustavnost a řád a také jistou míru formy do spontánního společenského života. Člověk s koncepční kázní, se schopností koordinovat svobodnou fantazii malířů a sochařů a utříděné myšlení teoretiků. I takových osobností je mezi námi hodně. Nejsem si, samozřejmě, jistý, jestli tyto vlastnosti v sobě mám já. Od chvíle, kdy jsem kývl na výzvu, abych dělal předsedu, přemýšlím, jak na to. Jak na to, aby zrovna během mého předsedání spolek nezahynul, a když zahynul, tak s čistým štítem. Kývl jsem tedy, že to zkusím, ale tato funkce nemůže být na zkoušku. To si uvědomuji čím dál víc, a čím dál víc cítím tu tíhu.

Na minulých dvou Valných shromážděních jsme poměrně vášnivě probírali situaci, ve které Mánes dnes je. Uvědomuji si, že jsem svými příspěvky přiléval olej do ohně, rozpoutaného, řečnický daleko údernějším Václavem Špale, že jsme však narazili na poměrně silnou a jednotnou opozici z řad členů, přítomných na schůzi. Očekával jsem tedy, že se tento, možná přehnaně vyprovokovaný, nesouhlas projeví pozitivně v činnosti v dalším období. Neprojevilo. Spolek dál přežívá setrvačností a především díky nezlomné aktivitě několika málo lidí, v čele s tajemnicí Lucií Gočárovou. Znovu, už po několikáté opakujeme stejná slova: „bez Lucie Gočárové spolek nepřežije týden“. Při těchto slovech, která znamenají velice upřímné poděkování, ale mrazí. Svě budoucí předsedování si bez Lucie představit neumím. Budím se ze snu při představě, že se naše cesty, náš pohled na fungování spolku neshodnou, či rozejdou, což není, jak dobře se známe, vyloučeno.

Při přípravě na svoji novou funkci jsem mnohokrát vzpomínal a pročetl texty svého otce. Jsou jich desítky, k různým událostem, schůzemi a výstavami počínaje a každoročními společenskými večery konče. Víím, že kromě svých intelektuálních schopností, měl k dobru ještě euforii z pádu starého ničemného, a naději v nový, spravedlivý pořádek, z něhož pro spolek samozřejmě vyplynou oprávněně předpokládané světlé podmínky ke spolkovému životu. Všechna jeho vystoupení jsou plná naděje, radosti a elánu. Spolek tehdy skutečně začal fungovat jako spolek, přestože stále ve vypůjčeném. 24 přeživších členů Mánesa na sebe navázalo nové generace umělců, kteří, jistě mnohdy s úctou ke stáří,

ale především k jejich prokázanému mistrovství, utvořili funkční, pracující jednotku, samozřejmě již tehdy s Lucií Gočárovou, v pozadí, která žila skutečným spolkovým životem. Výtvarníci a architekti se znali navzájem, ne vždy se milovali, ale určitě ctili (pokud ne, tak na rovinu a otevřeně). A těšili se na ještě lepší budoucnost ve svém domě. Absurdními rozhodnutími soudů ovšem k naplnění tohoto samozřejmého očekávání nedošlo. To byla první rána, znamenala částečné ochabnutí aktivit a s tím přechod do pasivity některých generací, spojený s postupným vymíráním generace zakladatelů. Stěhování do Lazarské přineslo ale novou naději a krátkodobé oživení, podpořené osobní iniciativou, aktivitou a finanční podporou mnoha z nás, následovalo však další utlumení a ještě větší propad do pasivity stávajících členů, který bohužel nezastavila ani, do Diamantu nastoupivší, generace nejmladších. Spolek v existenčních potížích zcela rezignoval na jinou, než výstavní činnost a se střídavými úspěchy, pro mne mnohdy radostně překvapivými, tak funguje dodnes. Ta další rána, přichází v dnešní době. Je to samozřejmě umrtvující finanční tíseň celé společnosti, projevující se neschopností, nejen našeho spolku, proniknout do struktury grantového systému, na jehož „štědrost“ jsme byli až dosud odkázáni. Náš program dnes, když to řeknu hodně krutě a zjednodušeně, spočívá v podstatě v udržování schopnosti platit nájem v Diamantu. To je naše skvělá adresa, kterou pro svůj život potřebujeme. Je to ale také naše jediné současné spojení se světem umění. A to je podle mého názoru málo! Pokud nejste ochotni přemýšlet o zásadní změně fungování Mánesa, prosím nevolte mne!

Říkáme, že naší povinností je neprohospodařit slavné jméno spolku. Tak pro to musíme něco udělat. Neptat se, „co pro mne spolek může udělat, ale ptát se co mohu já udělat pro spolek“. Takovou otázku si musíme dát všichni, jak my staří, tak především vy, stále mladší a mladší. Proto Vás do spolku přijímáme, s nadějí, že vnesete nový elán do spolkového života. Pokud chceme, aby SVU Mánes důstojně existoval, musíme naplnit jeho smysl. Spolek musí žít především dovnitř, nikdo nám vnitřní život zorganizovat nemůže, může nám zvenčí pomoci, ale pořád je to na nás. Následující věta zní nesmírně banálně a zprofanovaně, ale „Musíme se především poznat navzájem, mít chuť existovat v tomto společenství lidí a to nejen kvůli „zděděné slávě“. Pak teprve můžeme o sobě dát vědět ven, každodenně je kolem nás tolik podnětů, na které starý Mánes reagoval, uvnitř diskutoval a formoval stanoviska, která měla v uměleckém světě váhu. Jasný signál, jak je spolek vnímán vně, nám dává alarmující úbytek přispívajících členů za poslední období.

Rád bych svoji nástupní řeč ukončil nějakým optimistickým zvoláním. Žádné mne teď ale nenapadá, použiju tedy téměř dvacet let starý text svého otce, od jehož narození 29. dubna uplyne 100 let:

...Po úvahách o smyslu obnovy, o zodpovědnosti z tradice a o vlastních silách Mánesáci (generace 1900-1920)na podzim 1990 Mánes obnovili. Uvědomili si, že jsou sice odcházející generací, ale že za nimi jsou generace uměleckých a osobních přátel, kteří tehdy mladí byli ještě jen adepty členství a kteří teď k sobě poutají mladší umělce a jejich prostřednictvím část nejmladší generace, v níž důvěra ve jméno Mánes převyšuje nedůvěru ke starým jménům. Složil se takový nový generační řetěz, paradoxně shora dolů, a je v něm také ta vitální generace, která má být hybnou silou, jakou vždycky byla. Převzme spolek s jediným mementem. Neučinít nic, co by diskreditovalo jméno Mánes. A s jedinou radou. Poučit se z odkazu, ale nedat se jím spoutat.

Mánes byl a chce být i dál prostředníkem duchovních spojitostí výtvarné kultury. Nikoliv jen prostým součtem členů, umělců různých oborů, ale součinem jejich tvořivé síly. Ono násobení je každodenní prozaická práce, zpestřená poezií přátelských a tvůrčích setkání ...

...Tato atmosféra spontánních neřízených a jen iniciativních kontaktů a poznávání, i střetů a shod, nezávisí na čase, způsobu a místě. Spolek neměl, až do třicátých let, vhodné pevné místo a přesto

soustavně skládal a složil svou duchovní celistvost, v české kultuře zcela výjimečnou. Světu vydal vzácné kulturní bohatství a objevil velké umělecké osobnosti.

JN, Volné směry XL, 1992

A na úplný závěr bych rád připojil jednu větu z téhož textu, kde jsem lehce upravil slovosled a tečku na konci nahradil otazníkem.

Starý Mánes byl zásadový, měl energii, odvahu a byl statečný. Chce být dnešní Mánes také takový?

Děkuji za pozornost